

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศหนึ่งที่มีรายได้หลักส่วนหนึ่งมาจากการส่งออกสินค้าประมงทะเล ทั้งที่แปรรูปและมีได้แปรรูป อาทิเช่น กุ้งทะเลสดแช่แข็ง ปลาหมึกแช่แข็ง ปลากะป๋อง อาหารทะเล กระป๋องต่างๆ ฯลฯ แต่เมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย ณ ปัจจุบันแล้ว พบว่า มีลักษณะการเกิดซึ่งอาศัยปัจจัยพื้นฐานทางด้านกายภาพภูมิศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในบริเวณนั้นเป็นปัจจัยหลักในการเลือกที่ตั้งของตลาดดังกล่าว ทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาตลาดและระบบตลาดของสินค้าประมงทะเลในประเทศไทยในอันที่จะให้สามารถรองรับกิจกรรมการค้าและบริการในระดับประเทศได้ อาทิ ความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้ง ความสมบูรณ์ด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ด้านต้นทุนการผลิต อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง แรงงานรับจ้าง รวมถึงการตลาดของสินค้าประมงทะเล

การที่จะพัฒนาตลาดและระบบตลาดสินค้าประมงทะเลในประเทศไทยเพื่อให้สามารถรองรับการค้าและบริการในระดับประเทศได้นั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งศูนย์กลางและพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่ตั้งให้มีความพร้อมสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องมีการศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับระบบตลาดและการจัดตั้งตลาดกลางสินค้า ทฤษฎีการเลือกที่ตั้ง การประหยัดจากการกระจุกตัว รวมถึงการตลาดสินค้าประมงทะเลในประเทศไทยที่เป็นอยู่ เพื่อกำหนดเป็นปัจจัยที่จะนำมาใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบและความสำคัญของแหล่งที่ตั้งตลาดที่เหมาะสมสามารถก่อให้เกิดความเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการด้านสินค้าประมงทะเลในระดับต่างๆ ได้ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลที่มีอยู่ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับค่าความสำคัญของพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การกระจาย และการบริโภคสินค้าประมงทะเลในจังหวัดตราด ระนอง สงขลาสมุทรสาคร และสุราษฎร์ธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่แสดงถึงความสำคัญของแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในพื้นที่ศึกษา

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในพื้นที่ศึกษาศึกษา 5 จังหวัดตามความสำคัญเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในระดับจังหวัดต่อไป

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้เลือกพื้นที่จังหวัดเป็นตัวแทนศึกษาของเขตการประมงทั้ง 5 เขต (24 จังหวัดชายฝั่งทะเล) โดยคัดเลือกจังหวัดกรณีศึกษาเขตการประมงละ 1 จังหวัดรวม 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด (เขตประมงที่ 1) สมุทรสาคร (เขตประมงที่ 2) สุราษฎร์ธานี (เขตประมงที่ 3) สงขลา (เขตประมงที่ 4) และจังหวัดระนอง (เขตประมงที่ 5)

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

1.4.1 ศึกษาทฤษฎี แนวความคิด หลักวิชาการ รวมถึงเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร จากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในรายละเอียดที่นอกเหนือจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ส่วน เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของแหล่งที่ตั้งในจังหวัดพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากปัจจัยหลักทั้ง 9 ปัจจัย ด้วยวิธีการทางสถิติ แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปของเอกสารคำบรรยาย ตาราง แผนภูมิ แผนที่ รูปถ่าย ฯลฯ

1.4.5 จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในระดับจังหวัดต่อไป

1.5 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.5.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาในด้านต่างๆ ของการผลิตและการตลาดของสินค้าประมงทะเล และข้อมูลอื่นๆ โดยเก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลหลายแห่งที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้เป็นเอกสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อาทิ

- สำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครอง
- กระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าภายใน
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ องค์การสะพานปลา กรมประมง
- กระทรวงคมนาคม ได้แก่ กรมเจ้าท่า กรมทางหลวง
- หน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่นๆ ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย
- แหล่งข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ผังเมืองจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด หอการค้าจังหวัด สมาคม ชมรม ชาวประมง ผู้ค้าสัตว์น้ำประจำจังหวัด
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย

1.5.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสินค้าประมงทะเล ซึ่งได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มชาวประมง (2) กลุ่มแพปลา (3) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจทำเทียบเรือ/สะพานปลา (4) กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว (5) กลุ่มผู้ประกอบการโรงงานแปรรูป-ผู้บริโภคในครัวเรือน (6) กลุ่มผู้ใช้แรงงานรับจ้าง และ (7) กลุ่มผู้ประกอบการขนส่ง

1.6 คำจำกัดความ

สินค้าประมงทะเล หมายถึง สัตว์น้ำเค็มประเภทปลา ปลาหมึก กุ้ง ปู และหอย ทั้งที่จับได้จากธรรมชาติ และเกิดจากการเพาะเลี้ยงตามชายฝั่งทะเล

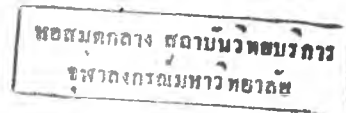
เรือประมง หมายถึง ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิดที่ครัวเรือนที่ทำประมงใช้ทำประมงทะเล ได้แก่ 1) เรือไม่มีเครื่องยนต์ 2) เรือมีเครื่องยนต์นอกเรือ (เรือหางยาว) 3) เรือมีเครื่องยนต์ในเรือ จำแนกออกตามขนาดเรือ ซึ่งพิจารณาจากระวางบรรทุก (ตันกรอส) ของเรือแต่ละลำ

ครัวเรือนที่ทำประมงทะเล หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ทำประมงทะเลอย่างเดียว

ชาวประมง หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งออกทะเลทำการประมง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนาแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในประเทศไทยให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดเป็นโครงข่ายตลาดสินค้าประมงทะเลที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งที่ตั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการในด้านสินค้าประมงทะเลในระดับประเทศต่อไป และยังเป็นช่องทางสร้างรายได้ที่มีศักยภาพสูงอีกช่องทางแก่ประเทศ พัฒนาการทางการประมงทะเลดังกล่าวจะก่อให้เกิดการจ้างงานและการประกอบอาชีพต่างๆ ของประชากรในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

1.8 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

การศึกษาวិเคราะห์เปรียบเทียบและความสำคัญของแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดตราด ระนอง สงขลา สมุทรสาคร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 6 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา ข้อมูลและแหล่งข้อมูล คำจำกัดความ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์ บทที่ 2 กล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับที่ตั้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกรอบความคิดของการวิจัยในครั้งนี้ บทที่ 3 เป็นบทที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัย กล่าวถึง การกำหนดรูปแบบการวิจัย การคัดเลือกตัวอย่างวิจัย การกำหนดและทดสอบเครื่องมือวิจัย การเตรียมการและการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 กิจกรรมทางเศรษฐกิจของสินค้าประมงทะเลในพื้นที่ศึกษา 5 จังหวัด สำหรับบทที่ 5 กล่าวถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบและความสำคัญของแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในระดับจังหวัดตามพื้นที่ศึกษา และบทที่ 6 เป็นบทสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแหล่งที่ตั้งตลาดสินค้าประมงทะเลในจังหวัดศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป